

FRANKFORT; den 9. Januarij.

Uit Triest wordt den 9. dezer het volgende geschreven:
 De schepen, welke gisteren en heden uit de Levant zijn aangekomen, hebben volstrekt geene berigten nopens de militaire gebeurtenissen, noch ter zee noch te lande, medegebragt. Het gevoelen wordt in de Levant steeds meer en meer veld, dat men onledig is met het beramen eener schikking tusschen de Porte en de Grieken. Men denkt, dat deswege de vloot van den kapudan-pacha naar Konstantinopel is teruggeroepen, en geene versterking van troepen uit Egypte is gekomen. Het gebrek aan levensmiddelen is groot, en moet vooral voor de Grieken zeer gevoelig zijn, aangezien een groot aantal zeelieden sedert lang buiten dienst en in vele streken de velden geheel verwoest zijn.

PARYS, dan 18. Januarij.

De Fransche akademie heeft met eene meerderheid van 18 stemmen besloten, dat er van wege dezelve een adres aan den Koning zal worden aangeboden, ten einde men moge afzien van het voorgedragene ontwerp van wet op de politie der drukpers. De ministers zijn zeer gebelgd over dit besluit, en hebben dadelijk bewerkt, dat een drietal leden, die mede gestemd hebben en posten bekleeden, daaruit zijn ontzet geworden. Het zijn de heeren *Villemain*, requestmeester bij den staatsraad, *Michaud*, voorlezer des Konings, en de heer *Lacretelle*, censeur der tooneelstukken.

— Een ministerieel blad deelt heden het volgende bericht uit Madrid, den 15. dezer, mede: » De Zwitsersche brigade is gisteren vertrokken, om naar Frankrijk terug te keeren. De generaal *van Arbaud-Joignies* zal morgen vertrekken. — Het Spaansche gouvernement heeft eene soort van manifest, in den vorm van eene circulaire van den minister van oorlog aan de kapiteins-generaal, uitgevaardigd, waarbij hetzelfde vrede-lievende bedoelingen belijdt, en het stellig besluit te kennen geeft, om zich van alle vijandelijkheid tegen Portugal te onthouden.

— Uit Lissabon heeft men berigten tot den 4. dezer. De Engelsche troepen zijn aldaar reeds ontscheept. De maarschalk *Beresford* zal, zoo het schijnt, het opperbevel over de geheele armee in Portugal voeren. Voor de aankomst van zijne landgenooten, had hij dien post niet willen aanvaarden. — *Sir Clinton*, die het bevel over de Engelsche troepen zal hebben, is mede reeds te Lissabon aangekomen, gelijk ook *sir H. Bouverie*, generaal der Engelsche gardes. — Over de bewegingen der Portugeesche opstandelingen heeft men geene zeer juiste berigten. Zij schijnen geregelde gevechten te ontwijken. De markies *van Chaves* is met de zijnen aan het terugtrekken. Somtijds ontmoet de ruitery eenen hoop opstandelingen en verstroot ze dan. In het laatst van December heeft de luitenant kolonel *Gança* er eenigen gevangen gemaakt, behoorende tot benden, welke zich tusschen de wederspannige troepen van den markies *van Chaves* en die van *Mafassi* wilden ophouden.

Het Spaansche gouvernement zendt nog steeds nieuwe troepen naar de Portugeesche grenzen. De Portugeesche regering, van haren kant, bevoegt zich om de grenzen van Alemtoje; op den regter oever van de *Guadiana*, in staat van verdediging te brengen, en heeft troepen in de grensvestingen gelegd. Dit een en ander schrijft men uit Madrid; het schijnt dus, dat Spanje en Portugal zich wederkeerig nog niet volkomen vertrouwen.

— De sessie van den Portugeesche cortes is den 2. dezer weder geopend, niet echter door prinses-regentes in persoon, welke nog ongesteld is.

— Frankrijk schijnt thans door daadzaken te willen bewijzen, dat het de handelwijze van Spanje ten aanzien van Portugal afkeurt. De Fransche ambassadeur te Madrid is teruggeroepen, en nu vertrekken de Zwitsers, die de lijfwacht van Koning *Ferdinand* uitmaakten. Evenwel moet men daaruit niet afleiden, dat de Fransche ministers Engeland een goed hart toedragen. Het is zeker, dat eenige van hen het in de ziel met de Apostolischen van Spanje eens zijn; terwijl de overige, hoezeer vrij onverschillig ontrent dezelve, met leede oogen zien, dat Engeland invloed op het Schier-eiland verkrijgt. De Portugeesche opstandelingen schijnen wel aanvankelijk onder de hand uit Frankrijk ondersteund te zijn. Toen Portugal uit Spanje aangerand werd, heeft zich Frankrijk openbaar aan de zijde van Engeland geschaard; dit vorderde wel de staatkunde; vroeger schijnt er echter geheime medewerking te hebben plaats gehad. De Engelsche gezant te Madrid moet, door middel van steekpenningen, eene briefwisseling zijn magtig geworden, waaruit geheime bedoelingen zijn bekend geworden. Men verzekert, dat de Fransche ambassadeur te Londen, de prins van *Polignac*, een hoog ernstig onderhoud met den minister *Canning* heeft gehad, over een deel dezer briefwisseling, namelijk die welke hij met den heer *de Moustiers*, gedurende deszelfs ambassade te Madrid, heeft gehouden, en welke geheel anders luidde, dan de instructien van het Fransche ministerie, die aan het Britsche kabinet waren medegedeeld. Dit moet de ware reden van het verrek van gemelden ambassadeur uit Londen zijn.

Dat noch de teruggeroepen gezant aan het Spaansche hof, noch de teruggekeerde ambassadeur in Engeland, in ongenade gevallen, maar zeer

ten hove ontvangen zijn; terwijl aan den anderen kant, op nieuw, de Koning den Spaanschen ambassadeur niet toegesproken en eenen brief van den Koning van Spanje, welke de ambassadeur overgaf, met in dezelve tegenwoordigheid geopend heeft, gelijk anders de gewoonte is; — anders de Spanjaarden in Frankrijk, die aan de Portugeesche intrigant genomen hebben, het land uitgezonden zijn; — dit zijn bijzonderheden, welke veel stof tot overdenking geven.

Wegens de opschuddingen, welke voor eenigen tijd in den schouw- te Triest hebben plaats gehad, zijn een aantal ingezetenen voor de rechtbank getrokken geworden. Allen, op vier na, zijn den 17. dezer tot gevangenisstraf en geldboete veroordeeld. Dit vonnis is uitgesproken, terwijl vier honderd man infanterie voor het gebouw der rechtbank geschaard stonden, nog 400 man op eenen afstand waren, en patroeljes ruitery door de stad gingen. Na het uitspreken van het vonnis, hebben de regters een uur in de raadzaal vertoefd, en zijn vervolgens onder eene bedekking van twintig gendarmen naar huis gegaan. Eene algemeene verslagenheid heeft in de stad geheerscht en men heeft zelfs de winkels gesloten. Er is hooger beroep van het vonnis gedaan.

's GRAVENHAGE, den 18. Januarij.

De berigten van Java, tot het laatst van September, luiden weder gunstiger dan die van Augustus. De opstandelingen waren op nieuw geslagen, en naar het zuiderstrand teruggeweken; het vertrouwen der javaansche hulpstroepen was hersteld; de aan het nederlandsch gebied grenzende districten waren rustig en wel gezind, en de gemeenschap tusschen Batavia en Samarang was hersteld.

De troepen van den dapperen prins *Mangho Negoro* hadden op nieuw uitgemunt, en hij zelf gaf steeds het voorbeeld van moed en getrouwheid. De prins van Serang had eene geduchte nederlaag ondergaan, en was zwerfende in de bosschen.

VLISSINGEN, den 17. Januarij.

Laatsleden Zondag hadden wij ook alhier een zwaren storm uit het westen, met hooggaande zee, zoo dat het fregatschip *de Schelde*, hetwelk voor deze stad ter reede lag, met het opkomen van den vloed zoo sterk geslingerd werd, dat men in den namiddag genoodzaakt werd het anker bij Neuzen was in den grond gevallen, werd het schip door het aankomen van den storm, van hetzelfde afgeslagen en op de Suiker-plant geworpen, alwaar hetzelfde steeds, maar dan met vol water, is zittende.

Diezelfde namiddag is ook de Fransche brik, *l'Alcide*, gevoerd door kapitein *Charlot*, een weinig meer beoosten deze stad dan het vorengemelde schip ter reede liggende, van zijne ankers geslagen en tot aan het verbrande hoofd gedreven, zijnde aldaar aan den grond gezet. Wij er nog alleen een werp aan boord was, en naardien het schip door den storm zoodanig werd overgezet, dat men vreesde het niet te kunnen behouden, kapte men aldaar de fokkemast; de brik hierop in den avond, door den opkomenden zwaren vloed, weder vlot geworden zijnde, is van daar door den sterken wind tegen den dwerm van Welzingen geslagen, en vervolgens daarover heen tot bij het Nieuwland gedreven, alwaar dezelve door het hulpvaartuig van het loodswezen te Vlissingen is gevonden, en hetwelk, door het aanbrenge van een anker en touw, gemelde brik tot hiertoe voor verdere onheilen heeft beveiligd.

ANTWERPEN, den 18. Januarij.

De gunstige uitzigten, welke men hier gisteren koesterde, nopens de mogelijkheid om het schoone fregatschip *de Schelde* te redden, bevestigden zich. Het ophouden van het ruwe weder was een noodzakelijke voorwaarde van behoud, en die omstandigheid zich opgedaan hebbende, heeft men met zoo veel vrucht kunnen werkzaam zijn, dat het schip, hetwelk men meende vast in het zand te zien, steeds eene beweging gemaakt heeft en in een goeden stand geraakt is. Men heeft dus gegronde hoop om het met de lading te redden. In den storm had het deszelfs looze kiel en roer verloren. De kapitein van het schip wordt gezegd, in den haghelijken toestand, waarin hij zich bevond, met even veel koelbloedigheid als bekwaamheid werkzaam te zijn geweest.

ARNHEM, den 22. Januarij.

Ten gevolge van de strenge koude, welke wij sedert twee dagen hebben, is de Rijn vol drijfs.

— Men heeft heden genoegzaam stellig bericht, dat Zr. Ms. schip *de Waterloo*, van 74 stukken, mede met troepen voor de Oost-Indien aan boord, op de Borkummer-rif masteloos voor anker ligt. Voor ongelukken, behalve het verlies aan mast en tuig, schijnt hetzelfde bewaard te zijn gebleven. De kapitein, de heer *van Daalen*, schijnt slechts op de noodige hulp te wachten, om het schip binnen eene haven te boegseren, ten einde hetzelfde weder in staat te brengen, om de reis te ondernemen.

Nopens het verlies van Z. M. schip *de Wassenaar*, heeft men nadere berigten uit Amsterdam en Haarlem ontvangen, waaruit blijkt dat die bodem geheel verloren is. De troepen en het scheepsvolk zijn, op een groote honderd man na, gelukkiglijk gered.

Nadat de *Wassenaar* op Vrijdag den 12. met Oosten wind was uitgegild, bereikte het schip spoedig de ruimte, en zoude weldra het kanaal bereikt hebben, indien de wind niet omgekeerd en tot een storm was overgegaan. Het schip werd daardoor naar de Hollandsche kust geworpen, en verloor in den nacht van Zaterdag op Zondag, door het springen van de putting-ijzers, de groote mast. Men wierp de ankers uit, in de hoop, zich aldus van de kust af te houden; doch de hevigheid van den storm maakte alle aangewende pogingen vruchteloos en spoedig was het schip een speelbal der golven; als wanneer het Dingsdag morgen tegen de derde bank, anderhalf uur benoorden Egmond, stootte, en wel zoo geweldig, dat dadelijk het benedenschip vol water stroomde, en tusschen de 60 à 70 personen verdronken.

In dezen wanhopigen toestand deed men noodschoten, en wendde alles aan, om eene lijn naar wal te brengen, doch zulks mislukte. De luitenant ter zee, *Muntz*, heeft onder anderen gepoogd gemeenschap met den wal te bekomen, doch is ongelukkiglijk daarbij omgekomen.

Den dag van Dingsdag hebben de schipbreukelingen in eenen kommervollen toestand doorgebracht, daar men hun geen hulp heeft kunnen aanbrengeu. In den volgenden nacht heeft de heer *Hellingman*, controleur te Alkmaar, eene pink in zee gebragt en gelukkiglijk het wrak bereikt, waarvan hij een gedeelte volks heeft gered. In den loop van Woensdag zijn er van Texel en elders vaartuigen ter hulp komen opdagen, welke de overige manschappen hebben overgenomen.

Het was gelukkig dat het weder bedaard werd, waardoor het wrak langer in zijn geheel bleef, dan men had kunnen verwachten, zoo dat men de schipbreukelingen van hetzelfde heeft kunnen redden, en Donderdag nog aan en af heeft kunnen varen. Indien het wrak Maandag of Dingsdag gebarsten was, zouden er weinig of geene manschappen kunnen gered zijn geworden. Bij het aanhouden van het bedaarde weder schijnt men ook — og eenige goederen te hebben kunnen redden.

De schipbreukelingen zijn gedeeltelijk naar Alkmaar, en gedeeltelijk naar het Nieuwe Diep vervoerd en verzorgd, doch zullen te Haarlem worden hereenigd.

— Nabij Kalandsog zijn twee vaartuigen gestrand, een Franschen een Hollandsch, van Harlingen naar Londen bestemd, waarvan de manschappen gelukkig zijn gered geworden. Twee sloeproeyers der reddingsboot, *Aria* en *Teunis Kos*, zijn met eene lijn om het lijf tegen den yloed in en door de verschrikkelijke branding naar boord gezwommen, om de schipbreukelingen te redden.

— De Zeeuwsche dijken hebben door den geweldigen storm veel geleden en groote schade bekomen. Te Zierikzee heeft het water tot in de huizen gestaan.

— Uit Dover wordt den 13. dezer het volgende gemeld: » Gisteren zeilde het Nederlandsche linesschip de *Zeeuw.*, op weg naar Batavia, hier voorbij.

Mengelwerk.

ONBELEMMERDE KORENHANDEL.

Geen vraagstuk der Staatshuishoudkunde is voor *Nederland* belangrijker, en van een meer regstreeks praktisch nat, dan de vraag, die sedert jaren onze staatslieden, kooplieden, geleerden en staatkundigen van allerlei stempel verdeeld houdt, of het in het algemeen voor ieder land, maar in het bijzonder voor ons vaderland nuttig is, den meest vrijen in- en uitvoer van koren toe te staan? — Naauwelijks toch hoort men deze vraag weder opperen, of levendig staan voor een ieders geest de dringende vertoogen van den handelstand aan de eene zijde, om dezen laatsten tak van algemeenen handel, die nog op onze markten bleef bestaan, niet door bekrompene inzichten van daar te verbannen; — en aan de andere zijde de nadrukkelijke verzoeken van den landbouwenden en fabriekstand, om door beschermende wetten den al te lagen prijs des korens voor te komen, en ook de hongerplaag van het lieve vaderland af te weren. — Iedere bijdrage, hoe gering dan ook, die eenig meerder licht over dit zoo gewigtig vraagstuk kan verspreiden, moet dus aan iederen weldenkenden vaderlander van harte welkom wezen, en is uit derzelver aard geschikt, om eene plaats te bekleden in een dagblad, geheel aan de bevordering van de dierbaarste belangen des vaderlands gewijd. — Als zoodanig belangrijk is ons voorgekomen een artikel uit het zoo te regt geachte tijdschrift: *Bibliothèque universelle des sciences, belles-lettres et arts*, voor October 1826, waar men onder de rubric *landbouw* een uittreksel vindt uit een, op last van de kamer der gemeenten in *Bliesland*, openbaar gemaakt rapport, over den handel in buitenlandsch koren en over den toestand van den landbouw in het noorden van *Europa*. — Ons bestek en de naaste bestemming van ons dagblad, laten ons niet toe dit uittreksel in deszelfs geheel mede te deelen; — want zij, die opzettelijk betoogen zijn, om over deze gewigtige belangen des vaderlands te raadplegen, moeten met den aard hunner betrekking, of het vak hinner studie, zoodanig dusdanige onderwerpen verdiepen, zullen, vertrouwen wij, zelfs niet te vreden zijn, om dit bedoelde uittreksel te lezen, maar zich ook dit verslag in deszelfs geheel aanschaffen; — voor het grootste getal onzer lezers zal het voldoende zijn een paar voornaame resultaten van dit onderzoek op te geven, ten einde hen te bewaren, om door een al te ligtvaardig vertrouwen op daadzaken, die als onbetwistbaar zeker worden voorgesteld, zich tot een scheef oordeel over een dusdanig aangelegen onderwerp te laten wegslepen.

Indien men aan de sedert eenige jaren daaromtrent verspreide geruchten een blindelings geloof wilde hechten, dan zoude men het immers als boven allen twijfel verheven achten, dat de productie van koren de consumtie verre te boven gaat, en dat de massa van koren, die dienvolgens in de magazijnen opgehoopt is, zoo verbazend groot is, dat zelfs een of twee wanjaren ter naauwernood dien overvloed zouden kunnen doen verdwijnen. — Het verlichte Engelsche gouvernement, dat in het afgelopen jaar gedwongen was, om dit aangelegen onderwerp in zijne wetgevende vergadering ter tafel te brengen, heeft, ten einde vooral dit zoo belangrijk en tot dus verre zoo onnaauwkeurig onderzochte hoofdpunt der kyvestie meer toe te lichten, op lands kosten een bekwaam staathuishoudkundige, met name *WILLIAM JAKOB*, naar het vaste land gezonden, ten einde daaromtrent de meest naauwkeurige onderrichtingen te

verzamelen. — Van eene breedvoerige instructie en de doeltreffendste aanbevelingen voorzien, heeft deze *waartijk vredes-gezant* zijne taak in acht maanden volbragt, en aan het gouvernement een allerbelangrijkst verslag mitgebragt, waarin onder anderen, ten aanzien der in magazijnen opgestapelde hoeveelheden koren van allerlei aard, het volgend hoogst opmerkelijk berigt wordt medegedeeld.

Deze hoeveelheid gaat, zegt de schrijver, geene 3 miljoen 680 duizend *quarters* te boven, die op de volgende wijze verdeeld zijn:

In <i>Duitschland</i>	581,000
In <i>Pruissen</i>	775,000
In <i>Polen en Rusland</i>	581,000
In <i>Denemarken</i>	194,000
In <i>Engeland</i>	580,000
In de <i>Nederlanden</i>	388,000
In <i>Frankrijk, Portugal en de havens der Zwarte Zee</i>	581,000

Te zamen . . 3,680,000 *quarters*, of wel tusschen de 12 en 13 miljoen Ned. mudden. — Wanneer men nu hierbij in aanmerking neemt, dat, volgens daaromtrent gemaakte berekeningen, de geheele jaarlijksche consumtie van granen in *Europa* bedraagt ongeveer 600 miljoen Ned. mud., ten maatstaf genomen zijnde eene bevolking van 200 miljoen, en eene hoofdelijke consumtie van drie Ned. mud. ieder jaar, dan zal men met verbazing zien, dat alle de (in 1825) in magazijnen opgestapelde granen ter naauwernood voldoende zijn, om de geheele bevolking van *Europa* gedurende zeven dagen te voeden!

Een tweede opmerkelijk resultaat van het onderzoek van den heer *JAKOB*, is de omstandigheid, dat de graanteelt in de groote korenscharen van *Europa, Polen, Rusland en Pruisen*, eer af- dan toeneemt. — Verscheidene redenen, te veel om uit elkander te zetten, loopen hiertoe volgens het oordeel des berigtgevers zamen, dan genoeg, dat de daadzaak aan hem onbetwistbaar voorgekomen is, om de ijdele zorg voor de al te groote vermeerdering van koren te verbannen, daar de, na zoo vele gunstige jaren, opgestapelde voorraad naauwelijks de gedeelte der jaarlijksche behoefte van *Europa* bedraagt. Welk eene uitgebreidheid kan er dan nog zonder beangstigende zorgen voor de toekomst aan de graanteelt gegeven worden, om slechts één wanjaar te dekken! — Hoe gerust kunnen onze kapitalisten, vooral de grootere, hun geld tot het aanleggen van koren-magazijnen besteden! — dan wij zouden ons bestek te buiten gaan; wij wilden slechts resultaten aanstippen; de gevolgtrekkingen laten wij aan den denkenden lezer over.

Men zegge niet, om de kracht van dit verslag te verzwakken, dat het met vooringenomenheid voor een zeker stelsel opgemaakt is; — de waarlijk liberale en alleen onderrigting verlangende instructien, die de berigtver ontving, en de officiele openbaarmaking van zijn verslag, waarborgen ons derzelver naauwkeurigheid; — en zoo de uitkomsten ons treffen, dan bedenke men, dat die opmerkingen nog nooit op zulk eene ruime schaal genomen zijn, en dat alleen dit ruimere overzicht, bij de bestaande handelsbetrekkingen tusschen de volkeren van *Europa*, de noodige daadzaken tot juiste beoordeeling der kwestie opleveren kan.

Aan de Redactie.

Ik heb de *vrijmoedige gedachten over Nederlandsch Indië enz.* van de *redactie* gelezen. Onder een sterk gevoel van misnoegen, hetwelk sommige hoofdstukken van dit geschrift bij elken weldenken moeten doen geboren worden, bijzonder bij hen, die en den heer *VAN DER CAPELEN* en den *Doctor D. KENNEN*, had ik dadelijk de pen in de hand genomen, om aan dat gevoel lucht te geven, en ten minste dat beduidend gedeelte van het publiek, hetwelk uwe *Conrant* leest, oplettend te maken op den listigen geest in welken dit geschrift is gesteld; doch, onder de redenen, om welke ik van dat voornemen toen afzag, waren ook de volgende. Wellicht, dacht ik, zal een verachtend stilzwijgen van alle boekbeoordeelaars als beloning aan den schrijver ten deel vallen, en alzoo de welsprekendste uitdrukking zijn van het gevoel van het *Nederlandsch* publiek, ten aanzien van des schrijvers beoordeeling eens mans, die reeds sedert jaren herwaarts als een deugdzaam burger en eerbiedwaardig staatsdienaar bij de natie bekend is; — of snel, zullen sommige zijner lasterlijke uitdrukkingen aanleiding geven om hem voor den regier te roepen, — en in beide die gevallen meende ik het nuttelooze of ondoelmatige moeite te zijn, iemands aandacht met dit voorbrensel onzer drukpers bezig te houden. Maar nu reeds een maandwerk (de *Weegschaal*) aan *Dr. D.* de eer heeft gedaan van over zijn werk te spreken, — en een paar brieven met betrekking tot hetzelfde in het *Advertentie-Blad* zijn verschenen, terwijl het mij bij eene bedaardere herlezing van eenige bladzijden waarschijnlijk voorkomt, dat de heer *V. D. C.* dit boekje, als zijner onwaardig, ter zijde zal leggen, zonder zich om de smaadrezenen van *Dr. D.* te bekrennen, heb ik mij geroopt gevonden, eenige mijner gedachten omtrent een en ander mede te deelen, in de hoop, dat ik met de uitdrukking derzelve overeenstemmend zal zijn met de meeste, zoo niet met alle onze landgenooten, die den heer *V. D. C.* in zijne *Europische* of *Indische* loopbaan hebben te zien kunnen gadeslaan.

Dat de heer *NAHUYZ* zich van de opdracht van dit geschrift konde verschoonen, was genoegzaam als zeker te stellen, voor hen die *Zijn Ed.* kennen, en dus weten dat *Zijn Ed.* (hij moge met iemand verschillen van meening over een punt van staats-huishoudkunde, waarin zijne geldelijke belangen medelidig betrokken zijn) in geen geval de hoedanigheid van beschaafd en wel opgevoed man ter zijde legt, en dat het *suaviter in modo* te regt zijne spreuk mag genoemd worden.

Maar dat de bezadigde schrijver van den brief in het *Advertentie-Blad* van den 10. Decb., zich teekenende *P. en J.* (in wiens beoordeeling der recensie van de *Weegschaal* ik overigens in verschillende opzichten kan toestemmen) de verwachting aanduidt, dat de heer *V. D. C.* zich ten aanzien der aantijgingen van *Dr. DOORNIC* zal vergewagen, heeft mij bevreed. Niet dat ik verneem, dat eenig onderdaan in een' vrijen staat, hoe hoog en aanzienlijk zijne betrekking ook zij, zich zoo ver verheven zoude kunnen rekenen boven het publiek, om niet aan de natie verdrag te doen, of zelfs rekenschap te geven van zijne verrigtingen en bedoelingen in het voeren van een gewigtig bewind; integendeel — maar ik zie daarom nog niet, dat de oud-gouverneur generaal *VAN DER CAPELEN* zich in het minste gehouden behoeft te achten, om zich te verantwoorden op hetgeen *Dr. D.* in zijne mededeeling gelieft te denken, zoo als hij het roemde te zoude zeggen *droomen* of *verzinnen*, om geen minder beleefde, maar nadrukkelijker woord te bezigen. Immers wie zou aan zulk een man de qualificatie willen toekennen, om in naam der natie te spreken? Ik ten minste, voor mijn aandeel in de natie, zoude moeten uitroepen *non tali auxiliio* enz! — en dan, waar heeft ooit een man van eenigen rang in den staat, die dus aan dien rang en zichzelf iets verschuldigd is, zich verlaagd, om iemand ten antwoord te staan, die in diift (niet zelden naar razernij zweemen te) eene grove taal uitbraakt, onbekend in den kring van wat ook maar onder den naam van fatsoenlijk min doorgaat, en alleen te huis behoorende in *placum vendentem thus et odoreo, et piper* etc.

Immers weet Dr. D. (voormalig of nog?) landeigenaar op Java, zoo goed als iemand, dat de Epitheta van *Dwingeland*, *Tiran*; en *Meineedige*, even weinig toepasselijk zijn op den heer VAN DER CAPELLEN, als het waar is, dat de *Javaan* onder het bestuur van dien man naar de koffijtuinen, *gezweept* is, of dat het immer de bedoeling van dezen Gouvern. Genl. geweest zoude zijn, de belangrijke bevolking van *Indie* tot slaven te vernederen.

De schrijver is hier dan ook ter kwader trouw of vervoerd door drift. Zijn zeggen is op zijn minst *hyperbolice*, maar de rhetorische figuur is wat sterk uitgevallen! en zij mist dan ook hierdoor reeds geheel haar doel. Gematigder sprekende; zoude Dr. D. wel afkeuring doen geboren worden, maar nu verwekt hij verachting, en dien men veracht, staat men niet te woord.

En in der daad, wanneer ik de hoofdstukken van het boek, thans voor mij; nader doorloop, dan vind ik er weinig of geene, die eene ernstige wederlegging van de zijde van den heer v. d. c. zouden vorderen; of zou het zijn het eerste hoofdstuk, getiteld: *eerste gedachte!*? Gedachten zijn toch steeds tolvijs, — men veroorlove zijne partij maar om van andere gedachten te zijn, *hanc veniam petimusque, damusque vicissim*, — of misschien het volgende: (pag. 15.) » Vrijmoedige gedachten aangaande de kolonien in het algemeen, de beginselen op welke de kolonien moeten (?) worden gevestigd, en derzelver toepassing op N. I. »

Ik voor mij toch moet hier verschillen van Dr. D., die in deze beschouwing speciaal Java op ééne lijn stelt met de kolonien, welke de Grieken in ouden tijd uitzonden, voornamelijk om zich van hunne overgrootte bevoeking te ontlasten. Ten allen tijde zal het mij leed doen het schoone Java met ééne bevoeking van meer dan 5 miljoen zielen te zien gebruiken, als de goot waarin de overvloedige bevoeking van *Nederland* zich zal gaan ontlasten. Die overvloedige sappen zijn, helaas, zelden de zuiverste! — Overigens is deze § zoo geleerd, dat ik den schrijver niet kan volgen in de ontwikkeling der praemissen, waaruit eindelijk tot de conclusie gekomen wordt (pag. 25.) » dat bij de laatste analyse moet (?) en zal blijken, dat de kolonien geene individualiteiten zijn, maar wel de organieke samenstellende delen van een groot stelsel, *alias* het koloniaal stelsel, waarin door alle volken moet (?) beoordeeld worden één doel, één algemeene vrije wereldhandel!!! »

Dat klinkt, het mag waar zijn, ook wel fraai, maar duidelijk of verstaanbaar is het bezwaarlijk.

Wat er verder volgt tot pag. 48, schijnt zich meest rechtstreeks tot den Koning te richten, — en, daar de schrijver P. en J. in het Advertentieblad, zegt te weten, dat Z. M. het boek gelezen heeft (waaraan ik, niet tegenstaande mijn onbegrensde geloof aan Zr. Ms. geduld, twijfel) zullen die redeneringen dan gewis wel ter behoortlijker plaats in aanmerking zijn genomen; en wie weet welk effect de welmeeneude, maar scherp toegediende raad van Dr. D. bij Z. M. en Hoogstdezelfs ministers nog zal hebben!

Dat over de nadere toepassing van des schrijvers beginselen op N. I. (pag. 65 moet zijn 49) ernstig zoude worden gesproken; kan gewis niemand verlangen, die dezen chaos van woorden (want gedachten zijn het niet meer) doorloopen heeft.

Men zou daar genegen worden te vragen of de man wel in het minste nagedacht heeft. Die *correspondentie der (Doornische) Hooge Regering van Indie, met de Staten-Generaal*, — die *traktaten (?) tusschen het moederland en de kolonie, welke uitgaan (?) van de Staten-Generaal*, — en eindelijk dat *handels-traktaat, hetwelk door de Staten-Generaal ter beoordeeling en goedkeuring wordt aangeboden aan Z. M. den Koning* (bladz. 56-81) zijn even zoo vele *réves creux*, die, de Hemel weet hoe, mogen rijmen op onze grondwet. Wat zal men daarop zeggen? niets, men kan er alleen de schouders om ophalen.

De profetie over den ondergang der Engelsche zeeinagt (pag. 86) is hoogstens een *plum potum*, en de *expectance op het koloniaal congres, hetwelk ons de sleutels van Kaap de Goede Hoop moet ter hand stellen* (pag. 87) eene variatie op een oud thema van den ex-aartsbisschop van *Mechelen*, waarbij de doctor geen verdienste inlegt, noch wat uitvinding, noch wat uitvoering aangaat.

Maar eene questie voorzeker voor verschillende beschouwing en oordeeling vatbaar, is die over de *kolonisatie*, waaraan de schrijver een groot hoofdstuk toewijdt. Hoe de heer VAN DER CAPELLEN over dezelve denkt, of hoer, hoe de Gouvern. Genl. van N. I. in rade dezelve beoordeeld heeft, is duidelijk uit de publicatie van 6 Mei 1823, (onder de bijlagen van het werk van Dr. D. voorhanden).

Ik voor mij koester de hoop, dat de heer VAN DER CAPELLEN of iemand zijner rade de mede niet zal schroomen, om het belang van dit geslacht uit te spreken op de publieke aandacht te houden, en alsdan in het brede de redenen te ontwikkelen, welke hem niet zijnen raad, in de beslissing van hetzelfde, hebben geleid. Intusschen eerbiedig ik in een ieder de gewoelens die hij oprecht aankleeft, en ik kan mij dus wel overreden, dat anderen ter goeder trouw vermeenen, dat eene Europese kolonisatie op Java goed en doelmatig is. Maar ik heb ook juist daarom recht te vorderen, dat men mij overtuige van dat nut en die doelmatigheid, en dat ik tot zoo lang provisioneel van mijne eigene meening moge blijven, die geheel tegenovergesteld is, en welke zeker niet van allen goeden grond ontbreekt is.

Ik kan mij (om dit met een paar woorden aan te raken) bezwaarlijk voorstellen, dat Europeanen met eigen handen ooit of immer op Java den grond zullen kunnen of willen bebouwen; en ik ken geene kolonisatie, dan op zulke gronden en landen waar geene bevolking is, of eene zoo geringe, dat zij door de kolonisten spoedig verdrongen wordt. Zoo zijn de Amerikaansche kolonien, zoo wel in dat noorder- als zuider werelddeel, ontstaan; zoo vestigen wij thans kolonien in de onbewoonde landen van *Drenthe*, maar niet in de verlaten van *Holland*, of in de kooiervelden van *Flaanderen*. Zoo ook zoude ik kolonisatie op Java des noods kunnen toegeven; namelijk op die plaatsen, waar geene of slechts schaars *Javanen* gevestigd zijn. Meent men nu echter, dat de voorstanders van *Indische kolonisatie* ook zulk eene bedoeling hebben, dan bedriegt men zich zeer. Biedt aan deze eene onbewoonde streek op Java, naar, bij voorb. in het zuiden van *Bezoekie* of in de residentie *Banjewangie*, of sta hun een paar onbevoikte eilanden af in de *Molukkes*, bij voorb. *Obij Major*; zij zullen u spoedig antwoorden, dat hun deze concessie niets waard is; maar in de volkrijkste en best bebouwde districten van Java, daar willen zij *koloniseren*, hetwelk niets anders is dan de beschikking huren over de inlandsche bevolking, ten einde deze, in stede dat zij onder de leiding harer eigene hoofden voor zich zelve arbeide, en alzoo een duurzaam kapitaal daarstelle, hetwelk voor billijke belasting en matige heffingen van landswege vatbaar is, — als nu onder de leiding van den kolonist, dat is de huurder of koper van het land, en ten zijnen uitsluitenden behoeve zwoege. Uit dit oogpunt heb ik de kolonisatie speciaal op Java, als stellig onnoodig voor de welvaart der bevolking en voor 's gouvernement's belang geoordeeld, en tot op dit oogenblik vind ik mij in die meening gesterkt, onder meer andere, ook om deze reden; dat ik schier nog niemand, in *Indie* bekend, van de tegenovergestelde opinie heb gevonden, dan alleen zoodanigen, die per-

soonlijk en meest geldelijk belang bij de zaak hadden; die dus meer dan schijn kunnen hebben van eenigzins bevooroordeeld te zijn, dan ik en zoo vele anderen, die voor geen penning bij de zaak betrokken zijn. Zeer te regt, naar mijn oordeel, zal men dus in het koloniseren van *Indie* het voorbeeld onzer Engelsche naburen volgen, die met hunne verordeningen van 7 Mei 1824, door Dr. D. zoo bijzonder geprezen, niets anders bedoeld en gedaan hebben, dan helgeen het N. I. bestuur reeds jaren vroeger gedaan heeft en gewis nimmer ongenegen zoude zijn nog te doen, namelijk: *cultures invoeren, aan den inlander onbekend, of voor hen met te veel omslag en moeite gepaard; dan dat hij zonder Europeischen bijstand in geld of werktuigen, dezelve zoude willen behartigen*. Zoo wil het Britsch bestuur thans gronden uitgeven aan Europeanen, uitsluitend om er koffij te planten, en uitdrukkelijk tot geen ander einde hoegenaamd; zijnde het te hopen, zoo luidt de Engelsche proclamatie (§ 2.) *dat spoedig de inboorlingen tot deze zel, de speculatie zullen worden opgewakkerd; en het hun alzo gegeven voorbeeld zullen volgen*. Volmaakt in denzelfden geest heeft het N. I. bestuur gronden uitgegeven, om *Indigo* en *Katoen* te kweken, niet om *Rijst* en *Koffij* te bouwen, als zijnde de inlander in de cultuur van het eerste product zoo uitnemend bedreven, dat hij daarin niets van den Europeanen, maar intengedeel deze alles van den inlander te leeren hebbe, — en van het tweede reeds zoo ver gevorderd, dat hij; onder de leiding zijner eigene hoofden en het oppertoezicht van 's gouvernement's ambtenaren, geene lessen van den Europeischen kolonist meer behoeft. Diezelfde verordeningen van het Britsch bestuur, welke Dr. D. zoo hoog roemt, en waarop hij de Nederlandsche regering verwijst, zijn door dit bestuur reeds lang gevolgd, en in stede van daarvoor eenigen blaam op het Indisch Bestuur te werpen, maakt hij daarmee hare volslagene apologie. De schrijver komt, in zijn hoofdstuk over de kolonisatie, al weder terug op de schorsing, niet door den heer VAN DER CAPELLEN, maar door den gouvern. genl. van N. I. met zijnen raad, besloten ten aanzien van een besluit, waarbij Z. M. bepaald had, dat vooreerst aan de eigenaren van het land *Soekaboemie*, in de residentie *Preanger Regentschappen* gelegen, in stede van 4 rijksdaalders, tien spaansche matten per berg-pikol Koffij zoude worden betaald. Het zoude een boekdeel vereischen, om de bijzondere omstandigheden, welke ten aanzien van dit land plaats vinden, uit een te zetten, en te toonen hoe onwaar en verdraaid dezelve door Dr. D. is voorgedragen. Maar zakelijk kan hier nog het volgende plaats vinden.

De regering in *Indie* oordeelde, dat zulk eene concessie van de zijde van Z. M. niet kon zijn gedaan, dan op eene onnaauwkeurige inlichting omtrent den staat van zaken, — dat het verleenen van zulk een ongehoord en ongevraagd geldelijk voordeel, ten koste van 's lands kas, aan een of twee individus, eene onbillijkheid ten opzichte van duizende anderen zou worden, enz. enz., — en zij besloot daarom, op grond van den eed van *getrouwheid* aan den Koning, op dezen last bij Z. M. terug te komen, nader aan Hoogstdenzelven inlichtingen omtrent de rechten van de eigenaars van het land *Soekaboemie* te suppeliteren, en nog een stelligen last tot deze uitbataling te vragen, daar zij niet anders kon veronderstellen of Z. M. zoude, aldus ingelicht, op zijne decisie terug komen. Hierin nu was te minder zwarigheid, omdat de zaak op deze wijs ten eenemaal in haar geheel bleef. Immers indien de Koning bij zijn besluit volhardde, kon de uitbataling gedaan worden, met de gewone intressen, *inde a tempore mora* en de belanghebbenden zouden aldus om geen penning benadeeld zijn.

En te dezer zaak noemt Dr. D. den heer VAN DER CAPELLEN (en dus ook die van zijnen raad) *meineedig!* Gesteld, ook de regering had ten volle gedwaald (en dat zij dit niet heeft gedaan, wordt ook reeds daarmede bewezen; dat thans de Koffij op *Batavia* nauwelijks de waarde heeft, welke daarvoor op het land *Soekaboemie*, volgens den verloop der tijden, zoude hebben moeten worden betaald), was zij in zulk eene onbillijke zaak niet verplicht, of zelfs tot de uitbataling van een bedrag die bedenkingen voor te houden, welke, ten opzichte van de Koning, dit is niet om te geven) in *gambet* van de *Soekaboemie* in hoofd en van de onbetwistbaarste gevolgen beschouwde.

Het wordt walgelijk zich langer met iemand, die zoo ter kwader trouw schrijft, bezig te houden.

Dit gezegde dus nog slechts. Art. 3 der koop-conditien van dit land liet wel de *cultuur* der Koffij ongereserveerd over aan de koopers, — maar niet de *leverancie* van de reeds gecultiveerde Koffij, op denzelfden voet als in alle andere districten der *Preanger* landen. De koopers konden dus niet genoodzaakt worden nieuwe tuinen aan te leggen, dat bleef geheel aan hen overgelaten. Maar wanneer zij tuinen aanlegden (en dat deden zij omdat het hun zeer voordeelig was) dan moesten de vruchten, tegen den vasten monopolie-prijs, in 's gouvernement's pakhuis geleverd worden. Met die conditie was het land voor een spotprijs verkocht. — Zoo had het Britsch bestuur, hetwelk het land (mijns inziens *onwettig*) verkocht had, de koop-conditien reeds geëxpliceerd, — zoo hadden de eigenaars sedert 1810 of 1812 de leverancie reeds gedaan, en aldus hadden zij eene intrest van 20 a 25 pCt. (zoo toch heb ik het wel eens van der zake kundigen hooren berekenen) van hun kapitaal gemaakt. En dat werd in zeker request genoemd eene ongenoegzame belooning voor besteede moeite en tijd!

Ik stap hiermede van deze stof af, niet dat dezelve uitgeput is, maar, zoo als ik reeds zeide; het zou een boekdeel vorderen om de questie in haren ganschen omvang duidelijk te maken voor hen, die niet grondig bekend zijn met den staat van zaken in de *Preanger regentschappen*, die eene uitzondering maakt op het stelsel van bestuur, in de andere residentien van Java ingevoerd.

En nu zoude ik nog een woord te zeggen hebben over het laatste hoofdstuk, handelende over het *beheer der geldmiddelen*. Maar mijn geschrift is reeds zoo lang geworden, dat ik moet vreezen dat UEd. het geene plaats in Uw blad zal kunnen inruimen, en dat maar weinigen geduld genoeg zullen hebben om het te lezen. Ik zal dus te dezen aanzien de liefhebbers alleen verwijzen naar eene brochure, in 1825 uitgegeven bij SURINGAR, te *Leeuwarden*, waarin het mij voorkomt, dat dit punt tot op nlt. 1822 met vrij wat meer orde en volledigheid is behandeld dan door Dr. D. is geschied, terwijl het overigens geen betoog behoeft, dat eene financiële beschouwing van N. I. niet in het bestek kan vallen van iemand die, zoo als ik, eenige vlugtige aanmerkingen op het papier werpt, om een paar wten (mogt het zijn ook eenig nut of welbehagen van de lezers *Ower Courant*) te slijten op eene reis per *Stoomboot*.

Ten slotte nog dit weinige, ten aanzien van het voorkomende op pag. 258, waar Dr. D. zegt: dat op Java, onder het bestuur van den heer VAN DER CAPELLEN, de taal der waarheid eerder gesmoord dan gehoord werd, — en dat zij, die werkelijk 's lands belangen omhelsden en toegegaan waren, met smaad werden aangezien.

Ik ben ook verscheiden jaren op Java geweest en heb daar steeds bewijzen van het tegendeel onder de oogen gehad. Dr. D. spreekt hier dus, om het slechts zacht uit te drukken, *onwaarheid*, en ik beroep mij bij deze verklaring op het getuigenis van allen, die het bestuur van den heer VAN DER CAPELLEN gekend hebben, zelfs van hen, die dat bestuur ongenegen waren! Menschen van de meest verschillende opinien, zijn ten al-

